

Geneeskunde op het scherp van de snee

dr. Evi Steen, dr. Bart Lesaffre dienst Spoedopname



▲ De dienst Spoedopname onder leiding van dr. Evi Steen en dr. Bart Lesaffre verricht jaarlijks ruim 4.000 prehospital-interventies met MUG, PIT en de MUG-heli

De dienst Spoedopname is in meer dan één opzicht uitzonderlijk en essentieel voor AZ Sint-Jan Brugge AV. Ze heeft twee werkvelden: een binnen het ziekenhuis en een prehospital. Dat vergt een responsieve houding en aanzienlijke flexibiliteit om de groeiende uitdagingen van onze tijd aan te pakken, niet in het minst omwille van de toenemende stroom aan patiënten die op eigen kracht Spoedopname opzoeken. Dat alles met de missie van de dienst in gedachten: als team kennis en kunde tijdig en optimaal in te zetten om zo patiënten de beste zorg te geven. Nergens zijn snelle keuzes zo belangrijk.

De dienst Spoedopname is een van de grootste diensten van het ziekenhuis. Naast de 11 stafleden telt ze ongeveer 4 artsen in opleiding, 40 verpleegkundigen, 15 secretariaatsmedewerkers, logistieke medewerkers die onder meer voor patiëntentransport binnen het ziekenhuis zorgen, 3 ambulanciers waarvan 2 voor niet dringende transporten en 1 voor het PIT (Paramedisch Interventie Team) en poetsdiensten. Er is 24/7 een staflid van de spoedgevallen aanwezig op de dienst. Van de ongeveer 35.000 patiënten die jaarlijks op de afdeling komen, wordt 38 % opgenomen. Dit percentage is hoger dan het gemiddelde opnamepercentage van spoeddiensten, dat ongeveer 31 % bedraagt (inclusief klassieke opname en daghospitalisatie).¹

Spoedopname is een dienst met artsen en verpleegkundigen gespecialiseerd in de urgente behandeling van patiënten. Verschillende stafleden maar

ook spoedverpleegkundigen zetten zich in binnen het onderwijs. Ze organiseren jaarlijks de European Trauma Courses (ETC) in Brugge en nemen deel aan verschillende andere ETC-cursussen in Vlaanderen. Ook doceren ze zowel in het Postgraduaat Rampenmanagement als in volwassen en pediatrie reanimatie, ALS (*Advanced Life Support*) en EPALS (*European Paediatric Advanced Life Support*). Daarnaast nemen de teamleden van dienst Spoedopname ook frequent deel aan rampoefeningen of oefeningen met brandweer of politie.

De grootste zichtbaarheid haalt de dienst uit haar activiteiten in acute zorg. De triage gebeurt door verpleegkundigen die hiervoor een bijkomende interne opleiding van 2 jaar hebben gevolgd.

In België bezoekt bijna 71 % van de patiënten een spoedeisende hulpdienst zonder doorverwijzing. Dit stelt de spoeddiensten voor de uitdaging om te blijven triëren en het begrip 'met spoed' juist te hanteren. Deze zogenaamde 'oneigenlijke spoedcontacten' betekenen niet dat de patiënt 'foutieve keuzes' maakt², maar leiden tot overbezetting van de spoeddiensten, een probleem dat wordt bevestigd door recente rapporten van de federale dienst Volksgezondheid. Patiënten bezoeken de Spoed soms om verkeerde redenen, komen te vroeg, of gedragen zich dwingend. Tegelijkertijd stellen veel patiënten een bezoek te lang uit, vaak door gebrek aan zelfinzicht. Tussen deze extremen moet de spoeddienst functioneren. De urgentie wordt bepaald door factoren zoals de ernst en leeftijd van de patiënt. Tevens zijn de ervaring en perceptie van de triageverpleegkundigen cruciaal.

Bovendien is er het prehospital werk waarbij 24/7 een MUG en PIT beschikbaar is en tussen zonsopgang en zonsondergang ook de MUG-Heli. Al deze middelen samen hebben zo'n 4.000 interventies per jaar, wat een significante impact heeft op de werking van de spoedgevallen.

Kwaliteit in de praktijk

Kwaliteit in spoeddiensten hangt sterk af van de training en competenties van het personeel. Veel kwaliteitsindicatoren zijn echter in de praktijk moeilijk toepasbaar door de dynamische en urgente aard van het werk. Processen overlappen vaak. Zorg voor de ene patiënt kan worden onderbroken door telefonie, trauma of MUG/PIT-alarm of een dringender zorgvraag bij een andere patiënt. Dat maakt datamanagement complex. Zelfreflectie is daarom cruciaal voor verbetering. De dienst volgt de morbiditeits- en mortaliteitscijfers structureel op en heeft onlangs internationale erkenning gekregen als Supra Regionaal Traumacentrum. Dit weerspiegelt de jarenlange inzet om de zorgkwaliteit te verbeteren. Voor processen ligt het moeilijker, want heel wat niet-medische factoren bepalen de efficiëntie. Zo zal de dienst door een kleine verbouwing 4 extra posities bekomen om de toenemende drukte op te vangen.

Medische performantie

AZ Sint-Jan Brugge AV is het enige ziekenhuis in West-Vlaanderen dat hyperbare zuurstoftherapie aanbiedt binnen haar dienst Spoedopname. De indicaties voor hyperbare zuurstoftherapie bestrijken zowel acute situaties als chronische aandoeningen. Acute situaties omvatten onder andere duikongevallen, koolmonoxidevergiftiging, gasembolieën, ernstige pletwonden, en plotselinge doofheid of blindheid door vasculaire incidenten. Chronische indicaties omvatten ernstige infecties van de weke delen, problemen met wondgenezing zoals bij diabetes, stralingsschade na kankerbehandelingen en chronische botinfecties zoals osteomyelitis.

Daarnaast is de dienst Spoedopname gespecialiseerd in ECPR (Extracorporale Cardiopulmonale Resuscitatie), een geavanceerde procedure voor spoedeisende situaties waarin standaard CPR-maatregelen onvoldoende zijn.

Bij ECPR wordt het bloed van de patiënt buiten het lichaam geleid naar een machine die de functie van het hart en de longen overneemt. Deze machine zuivert het bloed van koolstofdioxide en verrijkt het met zuurstof voordat het terug in het lichaam wordt gepompt. Het gebruik van ECPR vereist gespecialiseerde apparatuur en hoogopgeleid personeel, waaronder artsen en technici die getraind zijn in het hanteren van de extracorporele membraanoxygenatie-machines (ECMO).

Tevens is de dienst een voorloper in prehospitaltransfusie, beschikbaar in zowel de MUG-wagen als -heli.

Snel schakelen

Rampenmanagement is een belangrijke focus van de dienst. De competenties van de medewerkers zijn sterk uitgebouwd voor gevallen van majeure rampen. Van de 11 stafleden beschikt de helft over een postgraduaat Rampenmanagement. De dienst kan de operationele leiding nemen bij een majeur incident in de regio Noord-West-Vlaanderen.

Een dienst Spoed heeft 2 werkelden: een binnen het ziekenhuis en een erbuiten, beide altijd met onverwachte situaties. Een snelle respons en het vermogen om snel te schakelen van een rustige fase naar een urgente setting zijn cruciaal voor het succes van de dienst. Niet iedereen is geschikt voor dit soort dynamiek. De dienst is goedgeplaatst om dit in te schatten. Ze neemt deel aan evaluatie van de kandidaten voor de opleiding urgentiegeneeskunde van UGent. Eveneens doet ze dienst als een opleidingscentrum voor artsen in opleiding tot

▼ Het AZ Sint-Jan Brugge AV is het enige ziekenhuis in West-Vlaanderen dat hyperbare zuurstoftherapie aanbiedt



BEST PRACTICE

specialist in de urgentiegeneeskunde, en dit voor artsen in opleiding vanuit alle Vlaamse universiteiten.

Wie zich goed voelt in een omgeving waar succes bepaald wordt door dynamiek, veelheid aan disciplines, teamwerk en hoog-kritische situaties met out of the box denken, aarzelt geen moment.

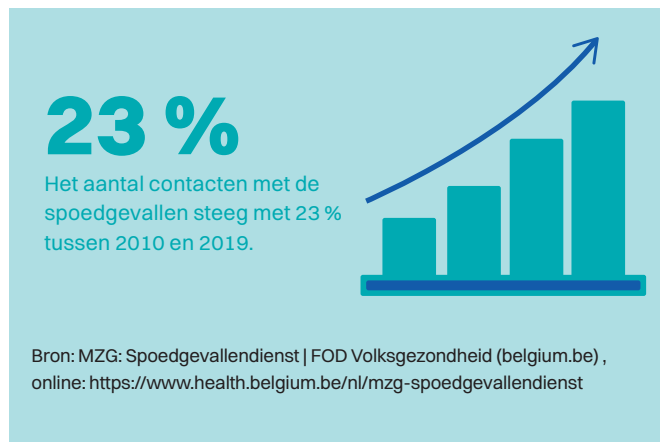
Prioriteiten in de toekomst

De grootste prioriteit is hoe de dienst kan omgaan met de stijging in aanmeldingen op spoedgevallen en de toegenomen zorgvraag. Om hierop antwoorden te vinden, loopt momenteel samen met directiemedewerkers een actieplan 'crowding'.

Medicatiebevraging is eveneens een aandachtspunt voor de toekomst. Op de dienst Spoedopname is overdag een apotheekassistent aanwezig om de thuismedicatie met de patiënt te bespreken. Dat is een innovatieve praktijk binnen het landschap van spoeddiensten. Daarnaast loopt er een project 'geriatrisch liaison', waarbij een geriatrisch verpleegkundige mee bepaalt of patiënten met een verhoogd zorgprofiel in aanmerking komen voor opname.

De dienst streeft naar een goed overzicht van de verwachte patiënten. Specialisten kunnen vooraf doorgeven wie er naar Spoedopname zal komen, zodat voorbereidende taken efficiënter uitgevoerd kunnen worden.

De missie van spoedgeneeskunde is om elke persoon die zich aanbiedt in een situatie of met een gevoel van somatische of psychische nood te onthalen en zo snel als nodig met een check-up en/of behandeling te starten. De dienst Spoedopname staat 24/7 paraat voor de patiënten. De wachttijden kunnen soms oplopen, maar dat is het



gevolg van de keuzes die de dienst moet maken uit medische overwegingen. Als urgentiearts betekent dit een permanente strijd tussen optimale geneeskunde en de persoonlijke beleving van de patiënt. Het is in vele opzichten geneeskunde op het scherp van de snee.

REFERENTIES

1. Kenmerken contacten met spoedgevallendienst tussen 2010 en 2019, federale overheidsdienst Volksgezondheid, online: https://www.health.belgium.be/sites/default/files/uploads/fields/fpshealth_theme_file/18012022_evolutie_contacten_spoedgevallen_nl.pdf
2. Organisatie en financiering van spoeddiensten in België: huidige situatie en opties voor hervorming - Synthese (fgov.be), online: https://kce.fgov.be/sites/default/files/2021-11/KCE_263_As_Organisatie_en_financiering_van_spoeddiensten.pdf
3. Idem 1
4. Zie ook: 'Internationale erkenning als Supra Regionaal Traumacentrum: de brug naar verdere kwalitatieve uitbouw van de dienst', azlink 58, december 2023, online: <https://www.azlink.be/wp-content/uploads/2023/12/Internationale-erkenning-als-Supra-Regionaal-Traumacentrum.pdf>

▼ Foto in trainingsetting: Een team van de dienst Spoedopname zet alle kennis en kunde 24/7 tijdig en optimaal in om patiënten de beste zorg te geven

